

Wiggh tar ett stort grepp om samtiden

Eva Johansson

Publicerad 2003-05-21

Följ skribent Följer skribent

Stäng

Dela artikeln:

Wiggh tar ett stort grepp om samtiden

Stäng

Nattens biologi

---

av Wiggh, Maj-Britt

Övrig

Förlag: Lejd

M

Maj-Britt Wiggh är kursansvarig för skrivarlinjen på Ölands folkhögskola, och undervisar på Skrivarakademin. Det har gått elva år sedan förra boken "Vindbud".

Mellan 1989 och 1992 utgav Maj-Britt Wiggh en romantrilogi som utspelas under svensk järnålder. Både i tema och utförande skilde sig dessa tre romaner från det mesta i den tidens skönlitterära utgivning, och projektet fick en hel del uppmärksamhet. Nu, elva år senare, återkommer Maj-Britt Wiggh efter en lång tystnad med Nattens biologi, och än en gång lyckas hon ställa sig utanför rådande litterära trender. Det här är en roman som lånar från och alluderar till både det ena och det andra - från Joseph Conrad till Jean-Paul Sartre - men som i slutändan inte liknar något annat än sig själv.

Forskaren Albert Sandberg har kommit till Papua Nya Guinea för att studera en ovanlig fladdermusart. Han upplever sig som en civilisationens härförare och föraktar och räds både de infödda och de två amerikanska kollegor som deltar i forskningsprojektet, alla är de i hans ögon outvecklade och barnsliga. Albert är en kontrollmänniska som hyllar vetenskapen och det rationella. Men i djungelns påträngande ymnighet bryts allt ner, möglar, ruttnar, förfaller. Djungeln är som ett

hungrigt naturväsen som tuggar sönder allt vad civilisationen satt samman, och långsamt börjar den också inverka på Albert. Han tvingas obönhörligt in mot mörkrets hjärta, för att där konfrontera det irrationella. Frågan är om han ska brytas ner av det - eller integrera det och därmed bli en helare människa.

”Nattens biologi” tar ett stort grepp om vår globala samtid. Det handlar om förhållandet mellan civilisation och natur, biologi och psykologi, nord och syd, tillhörighet och utanförskap. Här diskuteras genetik, aids, internet, flyktingskap, exploatering. Bland annat. Maj-Britt Wiggh ställer en rad frågor, och romanen är hennes sätt att vrida och vända på dem. Men målet är inte nödvändigtvis att hitta några svar, snarare att göra en omtumlande och spännande forskningsresa ut i världen - och in i själen.

Alberts motpol är Leonore Smeds. Också hon är ett slags forskare, men det är det egna jaget som är objektet för hennes studier och experiment. Hon arbetar på Konsum på dagarna och med frivilligarbete för aids sjuka på nätterna. Leonore är stigmatiserad av en skada som vanställt hennes ansikte. Till skillnad från Albert bär hon sitt trauma på utsidan, fullt synligt. Bara i cyberrymden är hon fri - på nätet är hon ju ansiktslös.

I ett tredje skikt av romanen möter vi Helge, Alberts far. Han är den ende som Albert tycks ha haft någon verklig mänsklig kontakt med. Den psykiskt sjuka modern är den ständigt frånvarande - och grunden till Alberts skräck för det som inte går att kontrollera. Helge har varit sjöbefäl, men nu är han rullstolsbunden efter en hjärnblödning och beroende av ständig tillsyn. Han berättar om sin tillvaro i kassettbrev som han skickar till Albert.

Han skickar också den bok som en gång i barndomen väckte Alberts fascination för forskningsresor: Sten Bergmans skildring från 50-talet om en vistelse hos urbefolkningen på just Papua Nya Guinea. Bergmans bok spelar en inte oviktig roll i ”Nattens biologi”.

Prosan är ett vindlande flöde där miljöbeskrivningar, tankar, skeenden, reaktioner och repliker tvinnas samman till en intrikat och oupplöslig väv av betydelser. Wiggghs laddade språk fungerar som en sorts filmkamera som inte bara fångar in bilder och ljud, utan också allt det som ligger under det uppenbara: idéer, antaganden, sammanhang, minnen, tvetydigheter.

Det låter kanske komplicerat eller krävande, men det är det inte. Snarare överhettat och intensivt, som att befinna sig i ett förhöjt medvetandetillstånd där allt får nästan övernaturligt skarpa konturer och färger. Så här kan det låta:

”**Växtligheten andas genom** pustarna av dimrök, ångorna, utdunstningarna av skämda dofter, det nya aggregatet mullrar dovt, människor går över verandan, plankorna beträds och ett slammer uppstår, den fjärde plankan från innerväggen på sydsidan bullrar mest, troligen löst fastspikad, människor lämnar platsen, återkommer, skramlandet från tallrikar och lukten av mat, griskött igen, kokt, stekt, grillat, dessa bananer, kokta, stekta, grillade, you have to eat Albert, och han kastas ner i annat trots dagsljusets klarhet, han måste noggrant studera omvärlden för att avstyra den sönderslitande processen, han tänker inte låta en enda detalj förloras ur sikte, den påtvingade vakenheten får ögonen att svida, men han noterar när han åter klivit ut på verandan: konturer av omgivande träd, skillnad mellan grova stammar och släta, vad är det för skillnad mellan min hud och bark? tänker han, tänker sedan att detta var en förryckt tanke.”

Innehållsmässigt fullkomligt bågmar berättelsen av det rika stoffet, och den gör det på ett för det mesta intressant sätt. Men Maj-Britt Wiggh har lite svårt att riktigt hålla ihop sitt ambitiösa bygge. ”Nattens biologi” försöker omfatta så mycket att romanen ibland är på väg att stjalpa över ända. Här finns material och tankegods nog för åtminstone tre romaner. Ett eller annat sidotema hade gott kunnat strykas ur handlingen utan att romanens grundläggande tankegångar skulle ha gått förlorade. **Det är också** ganska täta skott mellan bokens olika avdelningar - och därmed mellan människorna i romanen. Det är ofta irriterande, just när jag vill följa Albert Sandberg (som är romanens mest sammansatta och fascinerande figur) försvinner han helt ur sikte och återkommer inte förrän flera kapitel senare. Men detta kan förstås också ses som ett medvetet grepp, ett formmässigt sätt att illustrera ett av romanens teman: ensamhet och längtan efter kommunikation och kontakt.

Slutet är tyvärr otillfredsställande. Det känns tillrättalagt och insmickrande på ett sätt som svär mot romanens annars så öppna och undersökande karaktär. Jag tror inte på det enkla svar som Maj-

Britt Wiggh plötsligt levererar som upplösning på ett projekt som till hela sitt väsen är frågande och utforskande. Vad värre är: jag tror inte att författaren tror på det själv.

Eva Johansson